

УДК 364.3:336.5:355.1:351.86

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.214.134-141>**Казарян О.Г.**

кандидат економічних наук

Одеський інститут ПрАТ

«ЗВО «Міжрегіональна академія управління персоналом»

Kazarian Oleksandra

PhD in Economic Sc.

Odesa Institute of the Private Joint-Stock Company

«Higher Educational Institution Interregional Academy of Personnel Management»

<https://orcid.org/0000-0002-5720-5168>

ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВЕТЕРАНІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті обґрунтовано, що фінансування соціального захисту ветеранів є не лише складовою соціальної політики, а й елементом національної безпеки, оскільки впливає на соціальну стійкість, довіру до держави, людський капітал та спроможність громад до відновлення. На основі чинного законодавства України, відкритих даних ЄДРВВ і сучасних наукових підходів визначено ключові ризики бюджетно-компенсаційної моделі підтримки ветеранів. Доведено, що нестача адресності, прогнозованості та прозорості видатків послаблює реінтеграційний ефект державної політики й підвищує соціальні ризики. Запропоновано багатоканальну результатноорієнтовану модель фінансування, що поєднує державні гарантії, місцеві програми, цифровий облік потреб, соціальні послуги, грантові інструменти та моніторинг результатів.

Ключові слова: ветерани, соціальний захист, фінансування, національна безпека, бюджетні видатки, ЄДРВВ, реінтеграція, соціальна стійкість, результатноорієнтоване управління.

FINANCING THE SOCIAL PROTECTION OF VETERANS AS AN ELEMENT OF NATIONAL SECURITY

The article substantiates the scientific and practical relevance of considering the financing of veterans' social protection as an element of national security rather than only as a branch of social policy. The purpose of the study is to define the security dimension of public and multi-channel financing for veterans' support and to propose a results-oriented financial model suitable for Ukraine's wartime and recovery context. The research is based on a systemic and institutional approach, comparative legal analysis, content analysis of legislation and official digital resources, secondary analysis of open administrative data, and structural-functional modelling. The study shows that the growing number of persons recorded in the Unified State Register of War Veterans creates a long-term fiscal and managerial challenge for the state and local communities. At the same time, the adequacy, predictability and transparency of financing determine not only the availability of benefits and services but also the level of trust in public institutions, the quality of reintegration, the preservation of human capital and the resilience of communities. The article argues that financial support for veterans should combine legally guaranteed basic benefits with individualized reintegration services, employment and education measures, health and recovery support, local co-financing, digital case management and public reporting on outcomes. The proposed model does not replace state responsibility with private or donor funding; instead, it organizes additional resources around clear standards, measurable results and data-based planning. The practical value of the findings lies in the possibility of using the proposed approach for medium-term budget planning, development of local veteran programs, improvement of interagency coordination, design of transparent grant and voucher mechanisms, and creation of monitoring indicators that link social spending with national resilience. The study emphasizes that sustainable financing of veterans' social protection reduces the risks of social exclusion, fragmentation of support and inefficient use of public resources, while strengthening the human-centered foundation of Ukraine's national security policy.

Keywords: veterans, social protection, financing, national security, public spending, Unified State Register of War Veterans, reintegration, social resilience, results-oriented governance.

JEL classification: H53, H56, I38, J18, O38.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна радикально змінила зміст соціальної політики України, оскільки підтримка ветеранів стала питанням не лише соціальної справедливості, а й довгострокової стійкості держави. У сучасних умовах ветеранська політика не може обмежуватися набором окремих пільг, разових виплат або компенсацій. Вона має формувати інституційне середовище, у якому особа після виконання військового обов'язку отримує реальний доступ до соціального, медичного, психологічного, освітнього, житлового та професійного супроводу. Саме фінансування визначає, чи перетворюються юридично закріплені гарантії на фактичну послугу, чи залишаються декларативним зобов'язанням держави.

Підставою для розгляду теми у безпековому вимірі є чинне законодавче розуміння національної безпеки. У Законі України «Про національну безпеку України» національна безпека визначена як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів від реальних і потенційних загроз, а національні інтереси охоплюють життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, зокрема безпечні умови життєдіяльності та добробут громадян [1]. Отже, добробут, соціальна інтеграція та відновлення життєвих можливостей ветеранів є не зовнішнім щодо безпеки питанням, а частиною людського і суспільного виміру національної стійкості.

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» прямо пов'язує державну політику у сфері соціального захисту ветеранів з принципами соціальної справедливості, комплексності адаптації до мирного життя, належного фінансового забезпечення, відкритості, прозорості та підзвітності [2]. Це означає, що фінансова модель підтримки ветеранів повинна оцінюватися не лише за обсягом бюджетних асигнувань, а й за здатністю забезпечити своєчасний, адресний, доказовий і вимірюваний соціальний результат. Відсутність такої моделі створює ризики недофінансування, дублювання програм, нерівності доступу між громадами та зниження довіри до державних інституцій.

Актуальність теми посилюється масштабом цільової групи. За відкритими адміністративними даними, що збираються Міністерством у справах ветеранів України та оприлюднюються через Єдиний державний вебпортал відкритих даних, станом на 01.04.2026 у Єдиному державному реєстрі ветеранів війни було відображено 1 462 323 учасники бойових дій, 163 038 учасників війни та 152 021 особу з інвалідністю внаслідок війни [5]. У сукупності ці три реєстрові категорії становили 1 777 382 особи, що на 426 273 особи більше, ніж станом на 01.01.2025. Отже, фінансування соціального захисту ветеранів має плануватися як довгострокове публічне зобов'язання з високим навантаженням на державний і місцеві бюджети.

Проблема полягає в тому, що чинна система фінансування значною мірою зберігає ознаки компенсаційно-бюджетної моделі. Вона забезпечує базову нормативну підтримку, проте недостатньо орієнтована на

індивідуальні траєкторії реінтеграції, моніторинг результатів, поєднання соціальних, медичних, освітніх і трудових інструментів, а також на прозоре залучення додаткових ресурсів. У безпековому контексті така ситуація потребує наукового обґрунтування нової фінансової архітектури, здатної поєднати гарантійну роль держави з цифровим обліком потреб, місцевими програмами, міжвідомчою координацією, соціальними інвестиціями та підзвітністю за результат.

Таким чином, дослідження фінансування соціального захисту ветеранів як елементу національної безпеки є актуальним на перетині економіки, публічного управління, соціальної політики та безпекових студій. Його практичне значення полягає у виробленні підходів до такого розподілу ресурсів, який не лише покриває видатки, а й зміцнює суспільну стійкість, підтримує реінтеграцію ветеранів та підвищує здатність держави виконувати свої соціальні зобов'язання у період тривалої війни й післявоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика соціального захисту ветеранів активно розвивається у сучасному науковому та аналітичному дискурсі. У працях українських дослідників наголошується, що реінтеграція ветеранів не може бути зведена до формального підтвердження статусу або призначення окремої виплати. Зокрема, Т. І. Захаріна розглядає реінтеграційний потенціал ветеранів як чинник їх успішного повернення до соціуму та підкреслює значення інституційного середовища, здатного підтримувати активну участь ветерана у житті громади [8, с. 263-275]. Такий підхід важливий для фінансового аналізу, адже він зміщує акцент від пасивної допомоги до інвестицій у людський капітал.

Аналітичне дослідження А. Селянінової, В. Кузьбіди та Я. Хоменка, підготовлене для Українського ветеранського фонду, акцентує увагу на ролі держави у соціальній реінтеграції ветеранів та ветеранок [7]. У ньому показано, що ефективність політики залежить від спроможності держави координувати різні види підтримки, поєднувати пільги з послугами, забезпечувати доступність інформації та залучати місцевий рівень. Для теми цієї статті особливо важливо, що реінтеграція розглядається як процес, який потребує не одноразового, а тривалого ресурсного забезпечення.

Міжнародна наукова література також підкреслює багатовимірність переходу ветеранів до цивільного життя. Дослідження J. Ahern, M. Worthen, J. Masters, S. A. Lippman, E. J. Ozer та R. Moos показує, що успішна реінтеграція залежить від відновлення соціальних зв'язків, доступу до служб підтримки, включення в громаду та подолання інституційних бар'єрів [9]. У контексті фінансування це означає, що бюджетні рішення мають бути спрямовані не лише на виплати, а й на створення сервісної інфраструктури, яка забезпечує зв'язок ветерана з громадою, ринком праці, системою здоров'я та освітою.

М. Kleuykamp у дослідженні зайнятості, доходів і навчальної активності ветеранів після служби звертає увагу на економічний вимір реінтеграції, зокрема на зв'язок між доступом до освіти, працевлаштуванням і

стабільністю доходів [10, р. 836-851]. Це дає підстави трактувати фінансування ветеранської політики не як суто соціальні витрати, а як інвестиції у продуктивність, зайнятість і економічну участь. Такий підхід особливо важливий для територіальних громад, де ветеран може бути не лише отримувачем допомоги, а й підприємцем, працівником, наставником, громадським лідером.

Концептуальний аналіз С. А. Elnitsky, М. Р. Fisher та С. L. Blevins визначає ключові домени реінтеграції ветеранів, серед яких сімейні відносини, здоров'я, зайнятість, освіта, правові та громадські аспекти [11]. Для фінансової політики це означає, що одна бюджетна програма або один вид виплати не здатні охопити комплекс потреб. Потрібна модель, у якій видатки групуються навколо життєвих результатів: відновлення спроможності, стабільний дохід, доступ до послуг, участь у громаді, зниження ризику повторної маргіналізації.

Окремий напрям досліджень стосується соціального інвестування та фінансування на основі результатів. У доповіді OECD «Social Impact Investment 2019» підкреслено, що соціальні інвестиції можуть доповнювати публічне фінансування тоді, коли існують зрозумілі соціальні цілі, вимірювані результати, прозорий розподіл ризиків і підзвітність [12]. Для ветеранської сфери України такі інструменти не можуть замінити державні гарантії, однак можуть бути використані у пілотних проєктах працевлаштування, професійного навчання, психологічної підтримки, соціального підприємства та розвитку сервісів в громадах.

Попри наявність значного доробку, невирішеною залишається проблема інтеграції фінансування соціального захисту ветеранів у ширший контекст національної безпеки. Дослідження часто зосереджуються або на соціально-правових гарантіях, або на окремих послугах, або на міжнародному досвіді реінтеграції.

Недостатньо опрацьованими залишаються питання: як саме фінансова архітектура ветеранської політики впливає на соціальну стійкість; якими мають бути критерії результативного фінансування; як поєднати державний бюджет, місцеві програми, цифрові реєстри, гранти, приватні й донорські ресурси без розмивання відповідальності держави; як запобігти нерівності між громадами.

Метою статті є наукове обґрунтування фінансування соціального захисту ветеранів як елементу національної безпеки України та розроблення концептуальних пропозицій щодо формування багатоканальної результатоорієнтованої моделі фінансового забезпечення ветеранської політики.

Методи дослідження. Методологічну основу статті становить системний підхід, який дозволив розглянути фінансування соціального захисту ветеранів як взаємопов'язану сукупність правових норм, бюджетних механізмів, цифрових інструментів, соціальних послуг, місцевих програм і безпекових результатів. Метод інституційного підходу використано для аналізу ролі державних органів, органів місцевого самоврядування, цифрових реєстрів, громадських організацій, бізнесу та

міжнародних партнерів у формуванні фінансової спроможності ветеранської політики. У роботі також застосовано порівняльно-правовий метод для зіставлення положень законодавства про національну безпеку та гарантії соціального захисту ветеранів; контент-аналіз офіційних документів і цифрових ресурсів для виявлення функцій ЄДРВВ та платформи Veteran PRO; вторинний аналіз відкритих адміністративних даних для оцінки динаміки чисельності реєстрових категорій ветеранів; метод узагальнення для систематизації наукових підходів до реінтеграції та соціального інвестування; структурно-функціональне моделювання для побудови пропонованої моделі фінансування; табличний метод для представлення результатів аналізу.

Виклад основних результатів дослідження. Розгляд фінансування соціального захисту ветеранів як елементу національної безпеки потребує переходу від вузького бюджетного підходу до ширшого розуміння соціальних видатків як інструменту державної стійкості. Йдеться не про ототожнення соціальної політики з оборонною політикою, а про визнання того, що стабільність суспільства, довіра до інституцій, економічна участь ветеранів і здатність громад інтегрувати людей з бойовим досвідом безпосередньо впливають на захищеність національних інтересів.

У цьому контексті фінансування виконує три взаємопов'язані функції.

Перша – гарантійна, оскільки держава повинна забезпечити права, пільги та соціальні гарантії, закріплені законом.

Друга – реінтеграційна, адже ресурси мають спрямовуватися на повернення ветеранів до активного життя, зайнятості, освіти, сімейної та громадської взаємодії.

Третя – безпекова, оскільки результативне фінансування зменшує соціальні ризики, підтримує людський капітал і зміцнює довіру до держави.

Наведена систематизація засвідчує, що фінансування соціального захисту ветеранів має правову, інституційну та управлінську прив'язку до національної безпеки. Належне фінансове забезпечення у цій сфері не є додатковою опцією, оскільки законодавство прямо закладає принципи комплексності адаптації, відкритості й підзвітності. Якщо ці принципи не підкріплені ресурсами, система не може виконувати свої функціональні завдання, а отже, втрачає здатність знижувати соціальні ризики (табл. 1).

Особливу роль у фінансовому плануванні має відігравати ЄДРВВ. За інформацією Міністерства в справах ветеранів України, реєстр створений як єдина інформаційно-телекомунікаційна система, завданнями якої є збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, захист і знеособлення інформації про ветеранів війни, членів сімей загиблих, реалізація пільг і соціальних гарантій, адміністрування потреб та міжвідомча координація [4]. Саме така функціональність дозволяє перейти від усередненого планування видатків до планування на основі реєстрових даних і прогнозування потреб.

Таблиця 1

**Нормативно-інституційний зв'язок фінансування соціального захисту ветеранів
із національною безпекою**

Нормативне або інституційне джерело	Ключове положення	Фінансовий зміст для ветеранської політики	Безпекове значення
Закон України «Про національну безпеку України» [1]	Національні інтереси охоплюють безпечні умови життєдіяльності та добробут громадян.	Соціальні видатки на ветеранів мають розглядатися як інвестиція у добробут, довіру та стійкість.	Підтримує людський вимір безпеки та соціальну згуртованість.
Закон України «Про статус ветеранів війни...» [2]	Політика соціального захисту ґрунтується на соціальній справедливості, комплексності адаптації, належному фінансовому забезпеченні, прозорості та підзвітності.	Фінансування має бути достатнім, адресним, відкритим і пов'язаним із реальними послугами.	Зменшує ризики формального виконання гарантій і посилює легітимність державної політики.
Стратегія воєнної безпеки України [3]	Всеохоплююча оборона спирається на потенціал держави і суспільства та стійкість.	Видатки на реінтеграцію ветеранів підтримують людський потенціал, громади та резерв соціальної спроможності.	Поєднує військові та невійськові чинники стійкості.
ЄДРВВ [4]	Реєстр забезпечує збирання, зберігання, захист інформації, реалізацію пільг і гарантій, адміністрування потреб та міжвідомчу координацію.	Дані реєстру можуть бути основою для планування видатків, персоналізації послуг і контролю дублювання.	Підвищує керованість системи та знижує ризики нецільового використання ресурсів.
Veteran PRO [6]	Платформа структурує державні та місцеві послуги за статусами і категоріями потреб.	Цифрова маршрутизація спрощує доступ до програм і підвищує прозорість інформації.	Зменшує інформаційні бар'єри та нерівність доступу до підтримки.

Джерело: систематизовано авторкою на основі [1-6].

Цифровий компонент доповнюється платформою Veteran PRO, де послуги та програми згруповано за статусами і тематичними блоками: здоров'я та відновлення, соціальний захист і фінансова підтримка, житло, транспорт і комунальні пільги, документи та статус, освіта і робота, податкові та адміністративні пільги, спорт, гранти і підтримка бізнесу [6]. Для фінансової політики це важливо тому, що структура послуг фактично показує основні напрями видатків, які мають бути інтегровані у державні та місцеві програми.

Дані табл. 2 демонструють, що кількісний масштаб

ветеранської політики швидко зростає. За п'ятнадцять місяців загальна чисельність трьох основних реєстрових категорій збільшилася на 31,5%. Найбільше абсолютне зростання припадає на учасників бойових дій, а найвищі темпи приросту серед категорій із безпосередньо вираженими потребами у відновленні спостерігаються щодо осіб з інвалідністю внаслідок війни. Це означає, що бюджетне навантаження буде не лише кількісним, а й структурним: зростатимуть потреби у реабілітації, медичному супроводі, житлових програмах, адаптації робочих місць, професійному навчанні, психологічній підтримці та соціальному супроводі сімей.

Таблиця 2

Динаміка реєстрових категорій ветеранів війни за відкритими даними ЄДРВВ

Категорія	01.01.2025, осіб	01.01.2026, осіб	01.04.2026, осіб	Зміна 01.01.2025-01.04.2026
Учасники бойових дій	1 071 499	1 417 385	1 462 323	+390 824 особи; +36,5%
Учасники війни	159 932	163 009	163 038	+3 106 осіб; +1,9%
Особи з інвалідністю внаслідок війни	119 678	143 390	152 021	+32 343 особи; +27,0%
Разом за трьома реєстровими категоріями	1 351 109	1 723 784	1 777 382	+426 273 особи; +31,5%

Джерело: розраховано авторкою за відкритими адміністративними даними Міністерства у справах ветеранів України, оприлюдненими на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних [5].

Оскільки наведені показники охоплюють лише ті категорії, які внесені до реєстру і відображені у відкритих адміністративних наборах, їх не можна ототожнювати з усією сукупністю майбутніх отримувачів ветеранських послуг. У сфері фінансового планування це

потребує обережності: бюджетні програми мають враховувати не тільки поточну кількість осіб, а й прогнозоване поповнення реєстру, регіональні відмінності, демографічні характеристики, рівень втрати працездатності, потреби членів сімей і тривалість реінтеграцій-

них заходів.

З позицій національної безпеки зростання чисельності ветеранів означає формування великої групи громадян, які мають особливий досвід, високий потенціал соціальної участі та водночас потребують передбачуваної підтримки. Якщо фінансування буде несистемним, громади стикатимуться з нерівномірним доступом до послуг, перевантаженням місцевої інфраструктури і фрагментацією програм. Якщо ж фінансову модель побудувати на принципах адресності, прозорості та результативності, ветеранський потенціал може стати ресурсом відновлення, підприємництва, громадського лідерства та суспільної згуртованості.

Чинне законодавство визначає базовий механізм фінансування витрат, пов'язаних із соціальним захистом ветеранів. Стаття 17 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачає, що такі витрати здійснюються за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів [2]. Крім того, місцеві ради, підприємства, установи та організації мають право за рахунок власних коштів і благодійних надходжень встановлювати додаткові гарантії щодо соціального захисту ветеранів війни [2]. Це створює правову основу багатоканального фінансування, але водночас вимагає чіткого розмежування: державні гарантії не можуть бути замінені добровільними внесками, а додаткові ресурси мають посилювати, а не підміняти базову відповідальність держави.

У фінансовому вимірі доцільно розрізняти чотири рівні підтримки.

Перший рівень – базові законодавчо гарантовані пільги, виплати і компенсації, які мають фінансуватися стабільно та передбачувано.

Другий рівень – індивідуальні соціальні послуги і програми реінтеграції, що включають реабілітацію, психологічну підтримку, професійну адаптацію, освіту, працевлаштування, підтримку підприємництва, житлові рішення та соціальний супровід сімей.

Третій рівень – місцеві програми, які враховують конкретні потреби громади, наявність інфраструктури, ринок праці та партнерське середовище.

Четвертий рівень – інноваційні та резервні інструменти, зокрема гранти, соціальні інвестиційні фонди, ваучерне фінансування, пілотні програми оплати за результат і партнерські проекти.

Така багаторівнева система дозволяє уникнути двох крайнощів. Перша крайність – зведення ветеранської політики до виплат, що не створює довготривалого реінтеграційного ефекту. Друга крайність – надмірна залежність від грантів, благодійності або донорських проектів, що може породжувати несталість та нерівність доступу. Оптимальною є модель, у якій держава гарантує базові права і стандарти, місцевий рівень адаптує програми до потреб громад, а додаткові ресурси спрямовуються на інновації, швидке реагування, розвиток послуг і підвищення якості.

Фінансування як елемент національної безпеки має оцінюватися через п'ять критеріїв: достатність, адресність, прогнозованість, прозорість і результативність. Достатність означає відповідність обсягів фінансу-

вання реальним потребам ветеранів і членів їх сімей. Адресність передбачає спрямування ресурсів на конкретні життєві ситуації, а не лише на формальний статус. Прогнозованість означає середньострокове бюджетне планування з урахуванням динаміки реєстру. Прозорість вимагає відкритості даних про програми, виконавців, обсяги коштів і результати. Результативність передбачає оцінювання не тільки освоєння видатків, а й соціальних змін, які ці видатки забезпечують.

У практичній площині фінансування соціального захисту ветеранів має бути пов'язане з індивідуальним планом підтримки. Такий план може формуватися на основі даних ЄДРВВ, звернення ветерана, оцінки потреб, маршрутизації через цифрові сервіси та участі відповідних служб. Він повинен визначати не лише право на пільгу, а й набір послуг, строки їх надання, відповідальних суб'єктів, джерела фінансування та очікувані результати. У цьому випадку бюджетні кошти «прив'язуються» до потреби і результату, а не до інерційного переліку заходів.

Значення цифрових інструментів полягає не тільки в адміністративному спрощенні. Для фінансування вони створюють можливість уникати дублювання, бачити регіональну структуру потреб, планувати обсяги послуг, контролювати строки, формувати аналітику для бюджетних запитів і здійснювати аудит результатів. Водночас цифровізація повинна супроводжуватися захистом персональних даних, етичним використанням інформації та зрозумілими процедурами доступу, щоб ветеран не був змушений багаторазово підтверджувати статус у різних установах.

З погляду національної безпеки найнебезпечнішим є не сам факт обмеженості ресурсів, а відсутність механізму визначення пріоритетів. Якщо видатки розподіляються без оцінки потреб і без вимірювання результатів, система може одночасно залишатися дорогою і малоефективною. Тому фінансування соціального захисту ветеранів має перейти від логіки «профінансувати захід» до логіки «досягти результату для конкретної групи і громади».

Окремої уваги потребує співвідношення грошових виплат і соціальних послуг. Виплати залишаються важливим інструментом забезпечення мінімальної економічної стабільності, але вони не замінюють реабілітацію, супровід, навчання, підтримку зайнятості чи житлові рішення. У результаті орієнтованій моделі фінансування виплати і послуги мають не конкурувати, а взаємодоповнювати одна одну. Наприклад, фінансова допомога може бути поєднана з професійною консультацією, освітнім ваучером, менторським супроводом і моніторингом працевлаштування.

Для підвищення результативності доцільним є запровадження програмно-цільового підходу, у якому кожна бюджетна програма має чітку мету, цільову групу, перелік послуг, відповідальних виконавців, індикатори, строки та механізм незалежного оцінювання. Такий підхід уже відповідає загальній логіці бюджетного управління, але у ветеранській сфері потребує поглиблення через прив'язку до реєстрових даних, статусів, життєвих потреб і локальних умов.

Пропонована модель фінансування соціального захисту ветеранів як елементу національної безпеки може бути представлена у вигляді послідовності управлінських дій. Спочатку на основі ЄДРВВ і звернень формується профіль потреб. Далі визначається базовий пакет гарантованих прав і послуг. Після цього обирається джерело фінансування: державна програма, місцева програма, грант, донорський ресурс, ваучер або партнерський проект. Наступним кроком є надання послуги, фіксація результату, збір зворотного зв'язку та коригування фінансового плану. Така логіка забезпечує замкнений цикл: дані - рішення - фінансування - послуга - результат - нові дані.

В межах цієї моделі роль держави є ключовою. Держава встановлює гарантії, стандарти, правила обліку, вимоги до якості, механізми захисту даних, систему моніторингу та фінансового контролю. Громади забезпечують наближеність послуг, місцеву маршрутизацію, партнерства і додаткові програми. Громадські організації та ветеранські об'єднання виконують функцію представництва інтересів, зворотного зв'язку, інновацій і соціального супроводу. Бізнес може брати участь у працевлаштуванні, навчанні, соціальних інвестиціях і підтримці підприємництва. Міжнародні партнери можуть фінансувати пілоти, інституційний розвиток, технічну допомогу та масштабування успішних практик.

Для практичної реалізації такого підходу доцільно запровадити середньостроковий фінансовий план ветеранської політики на три роки з щорічним уточненням. План має містити прогноз чисельності отримувачів за категоріями, прогноз потреб у ключових послугах, розрахунок вартості базового пакета, обсяг державних і місцевих видатків, очікуване донорське співфінансування, перелік пілотних інноваційних інструментів та систему індикаторів. Також необхідним є відкритий публічний звіт про виконання плану, який не розкриває персональних даних, але показує фінансові потоки і результати.

Важливою умовою є запобігання нерівності між громадами. Для цього державна політика має передбачати методику оцінки фінансової спроможності громад і потреби у вирівнювальній підтримці. Громади з високою кількістю ветеранів або обмеженою дохідною базою повинні мати доступ до цільових субвенцій, типових програм, методичної підтримки та цифрових інструментів. Водночас громади, які мають додаткові ресурси, можуть розширювати пакет підтримки, не знижуючи базовий стандарт.

Фінансування соціального захисту ветеранів як елемент національної безпеки також потребує кадрового забезпечення. Навіть достатні кошти не забезпечать результат, якщо в громадах бракує фахівців із соціальної роботи, психологічного супроводу, кейс-менеджменту, грантового адміністрування та фінансового моніторингу. Тому частина видатків має плануватися не тільки на кінцеві послуги, а й на підготовку кадрів, супервізію, методичні матеріали, цифрові навички та міжвідомчу координацію.

У підсумку основним науковим результатом є об-

ґрунтування того, що фінансування соціального захисту ветеранів має безпекову природу тоді, коли воно забезпечує не просто перерозподіл коштів, а кероване відновлення життєвих можливостей, довіри, участі й стійкості. Витрати, які не мають результату, залишаються бюджетним навантаженням. Витрати, які прив'язані до потреб, стандартів, якості й соціального ефекту, стають інвестицією у національну стійкість.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що фінансування соціального захисту ветеранів має розглядатися як елемент національної безпеки України, оскільки воно безпосередньо впливає на добробут громадян, соціальну згуртованість, довіру до державних інституцій, людський капітал і стійкість територіальних громад. Таке розуміння відповідає законодавчому визначенню національних інтересів, які охоплюють безпечні умови життєдіяльності та добробут громадян.

Доведено, що чинне законодавство вже містить нормативні підстави для безпекового трактування фінансування ветеранської політики. Закон про статус ветеранів закріплює принципи комплексності адаптації до мирного життя, належного фінансового забезпечення, прозорості та підзвітності, а також визначає державний і місцеві бюджети як базові джерела фінансування. Водночас право місцевих рад, підприємств, установ і організацій встановлювати додаткові гарантії за рахунок власних коштів і благодійних надходжень створює передумови для багатоканальної моделі, але не скасовує базової відповідальності держави.

Аналіз відкритих адміністративних даних ЄДРВВ засвідчив істотне зростання кількості осіб у ключових реєстрових категоріях. Станом на 01.04.2026 сукупна чисельність учасників бойових дій, учасників війни та осіб з інвалідністю внаслідок війни становила 1 777 382 особи, що на 31,5% більше порівняно з 01.01.2025. Ця динаміка вказує на необхідність середньострокового фінансового планування, прогнозування потреб, регіональної диференціації видатків і посилення сервісної спроможності громад.

Запропоновано багатоканальну результатноорієнтовану модель фінансування, яка поєднує базові державні гарантії, індивідуальні послуги реінтеграції, місцеві програми, цифровий облік потреб, грантові механізми, соціальні інвестиції, ваучерні інструменти та партнерські проекти. Її принциповою умовою є те, що додаткові джерела фінансування мають посилювати державну політику, а не замінювати гарантовані законом права.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів для розроблення середньострокового фінансового плану ветеранської політики, удосконалення місцевих програм підтримки ветеранів, запровадження індикаторів результативності, підвищення прозорості бюджетних видатків і розвитку цифрової маршрутизації послуг. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розрахунком вартості базового пакета соціального захисту ветеранів, моделюванням регіональної потреби у фінансуванні, оцінюванням ефективності конкрет-

них програм і розробленням механізму соціального інвестування у ветеранську реінтеграцію.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. В ході підготовки статті було використано інструменти генеративного штучного інтелекту (ChatGPT-4, OpenAI, 2025) для цілей пошуку та

узагальнення літератури та покращення структури й логіки статті. Жоден текст, згенерований за допомогою штучного інтелекту, не використовувався без критичного редагування. Автор несе повну відповідальність за науковість, точність та цілісність контенту.

Список використаних джерел:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 05.05.2026).
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> (дата звернення: 05.05.2026).
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> (дата звернення: 05.05.2026).
4. Про Єдиний державний реєстр ветеранів війни (ЄДРВВ). Міністерство у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/pro-ediniy-derzhavniy-reestr-veteraniv-viyni-edrvv> (дата звернення: 05.05.2026).
5. Адміністративні дані в значенні Закону України «Про державну статистику», що збираються Міністерством у справах ветеранів України: набір даних. Єдиний державний вебпортал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/ad8e1cfc-4627-46cd-9692-fdca0af352b2> (дата звернення: 05.05.2026).
6. Veteran PRO: державні послуги для ветеранів та ветеранок. URL: <https://veteranpro.gov.ua/> (дата звернення: 05.05.2026).
7. Селянінова А., Кузьбіда В., Хоменко Я. Роль держави у соціальній реінтеграції ветеранів та ветеранок: аналітичне дослідження. Український ветеранський фонд. 2024. 28 с. URL: <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/Rol-derzhavy-u-sotsialniy-reintehratsii-veteraniv-i-veteranok.pdf> (дата звернення: 05.05.2026).
8. Захаріна Т. І. Реінтеграційний потенціал ветеранів як чинник успішної їх реінтеграції в соціум. Social Work and Education. 2023. Т. 10, № 3. С. 263-275. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.3.1>
9. Ahern J., Worthen M., Masters J., Lippman S. A., Ozer E. J., Moos R. The challenges of Afghanistan and Iraq veterans' transition from military to civilian life and approaches to reconnection. PLOS ONE. 2015. Vol. 10, No. 7. Article e0128599. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0128599>
10. Kleykamp M. Unemployment, earnings and enrollment among post 9/11 veterans. Social Science Research. 2013. Vol. 42, No. 3. Pp. 836-851. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.12.017>
11. Elnitsky C. A., Fisher M. P., Blevins C. L. Military service member and veteran reintegration: a conceptual analysis, unified definition, and key domains. Frontiers in Psychology. 2017. Vol. 8. Article 369. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00369>
12. Social Impact Investment 2019: The Impact Imperative for Sustainable Development. Paris: OECD Publishing, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1787/9789264311299-en>

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2018). Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 No. 2469-VIII [On National Security of Ukraine: Law of Ukraine No. 2469-VIII of June 21, 2018]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (1993). Pro status veteraniv viiny, harantii yikh sotsialnoho zakhystu: Zakon Ukrainy vid 22.10.1993 No. 3551-XII [On the status of war veterans and guarantees of their social protection: Law of Ukraine No. 3551-XII of October 22, 1993]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].
3. President of Ukraine. (2021). Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku «Pro Stratehiuu voiennoi bezpeky Ukrainy»: Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 121/2021 [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of March 25, 2021 «On the Military Security Strategy of Ukraine»: Decree of the President of Ukraine No. 121/2021]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text> [in Ukrainian].
4. Ministry of Veterans Affairs of Ukraine. (n.d.). Pro Yedyniy derzhavnyi reiestr veteraniv viiny (YeDRVv) [About the Unified State Register of War Veterans]. <https://mva.gov.ua/pro-ediniy-derzhavniy-reestr-veteraniv-viyni-edrvv> [in Ukrainian].
5. Ministry of Veterans Affairs of Ukraine. (2026). Administrativni dani v znachenni Zakonu Ukrainy «Pro derzhavnu statystyku», shcho zbyraiutsia Ministerstvom u spravakh veteraniv Ukrainy: dataset [Administrative data collected by the Ministry of Veterans Affairs of Ukraine]. Unified State Open Data Portal. <https://data.gov.ua/dataset/ad8e1cfc-4627-46cd-9692-fdca0af352b2> [in Ukrainian].
6. Veteran PRO. (n.d.). Derzhavni posluhy dlia veteraniv ta veteranok [State services for male and female veterans]. <https://veteranpro.gov.ua/> [in Ukrainian].
7. Seliianinova, A., Kuzbida, V., & Khomenko, Ya. (2024). Rol derzhavy u sotsialnii reintehratsii veteraniv ta

veteranok: Analitychne doslidzhennia [The role of the state in the social reintegration of male and female veterans: Analytical study]. Ukrainian Veteran Fund. <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/Rol-derzhavy-u-sotsialnyi-reintehratsii-veteraniv-i-veteranok.pdf> [in Ukrainian].

8. Zakharina, T. I. (2023). Reintehratsiinyi potentsial veteraniv yak chynnyk uspishnoi yikh reintehratsii v sotsium [Reintegration potential of veterans as a factor of their successful reintegration into society]. *Social Work and Education*, 10(3), 263-275. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.3.1> [in Ukrainian].

9. Ahern, J., Worthen, M., Masters, J., Lippman, S. A., Ozer, E. J., & Moos, R. (2015). The challenges of Afghanistan and Iraq veterans' transition from military to civilian life and approaches to reconnection. *PLOS ONE*, 10(7), e0128599. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0128599>

10. Kleykamp, M. (2013). Unemployment, earnings and enrollment among post 9/11 veterans. *Social Science Research*, 42(3), 836-851. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2012.12.017>

11. Elnitsky, C. A., Fisher, M. P., & Blevins, C. L. (2017). Military service member and veteran reintegration: A conceptual analysis, unified definition, and key domains. *Frontiers in Psychology*, (8), 369. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00369>

12. OECD. (2019). Social impact investment 2019: The impact imperative for sustainable development. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264311299-en>

Дата надходження статті: 21.05.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 12.06.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.07.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.